

Právo medzinárodných ekonomických integračných zoskupení

**Mimosúdny dohliadací systém v medzinárodných organizáciách.
Súdny prieskum aktov prijatých v rámci medzinárodných organizácií.
Riešenie sporov v rámci medzinárodných organizácií**

JUDr. Adam Giertl

06.10.2016

***treaty making power a právne záväzné akty a rozhodnutia medzinárodných organizácií
mimosúdna a súdna kontrola dodržiavania právnych pravidiel z nich vyplývajúcich
ukladanie sankcií medzinárodnými organizáciami***

Zdroje:

Klučka Ján: Medzinárodné právo verejné (všeobecná a osobitná časť)

Brownlie Ian: Princípy medzinárodného práva

Klabbers Jan: International Institutional Law

Klučka Ján a kol.: Miesto a úloha práva v rámci medzinárodných hospodárskych integračných zoskupení štátov (s osobitným zreteľom na Európsku úniu) - Študijný materiál, dostupný online:

<http://www.upjs.sk/public/media/2712/Miesto%20a%20uloha%20prava%20v%20ramci%20medzinardnych%20hospodarskych%20integracnych%20zoskupeni%20statov.pdf>

Súdny prieskum aktov prijatých v rámci medzinárodných organizácií

- Medzinárodné medzivládne organizácie bývajú vybavené *treaty making power* – aktívna kreačná funkcia spočívajúca v uzatváraní medzinárodných zmlúv s inými subjektmi medzinárodného práva
- Najbližšie vzťahy majú medzinárodné organizácie vybudované so svojimi členskými štátmi – **uzatváranie medzinárodných zmlúv medzi medzinárodnými organizáciami a členskými štátmi**
- Osobitná skupina medzinárodných zmlúv sú tzv. **finančné zmluvy** – uzatvárané medzi štátom a medzinárodnou organizáciou, pričom ich predmetom je poskytovanie pôžičiek a úverov a iných finančných garancií. Využívané organizáciami ako Svetová banka, Medzinárodný menový fond, Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj a i.
- Medzinárodné organizácie uzatvárajú aj zmluvy s tretími štátmi za presne stanovených podmienok – *osobitné právne a ekonomické režimy spolupráce*
- Zmluvy medzi samotnými medzinárodnými organizáciami – spravujú sa Viedenským dohovorom o zmluvnom práve medzi štátmi a medzinárodnými organizáciami alebo medzi medzinárodnými organizáciami navzájom (1986) – *zmluva nie je účinná*
- **Právne akty medzinárodných organizácií** delíme na dve skupiny: záväzné rozhodnutia a nezáväzné odporúčania

- záväzné rozhodnutia minimálne v rozsahu svojho vnútorného poriadku, t.j. v procedurálnej, administratívnej a rozpočtovej (finančnej) oblasti. Záväzné rozhodnutia v týchto oblastiach slúžia pre vnútorné potreby organizácie a zabezpečenie jej riadneho administratívneho chodu a nemajú žiadny vplyv na vzťahy patriace do predmetu činnosti organizácie.
- záväzné rozhodnutia medzinárodných ekonomických organizácií prijímané na priamu úpravu vzťahov tvoriacich predmet činnosti organizácie a viažuce ako členské štáty organizácie, tak aj jej orgány
- sú prijímané na *základe zakladajúceho inštrumentu organizácie* (ktorou je spravidla Medzinárodná zmluva) uplatňuje sa pravidlo *pacta sunt servanda*.
- *regulačná úloha záväzných* rozhodnutí rastie, pretože predstavujú **operatívny, kvalifikovaný, časovo a administratívne menej náročný, lacnejší** spôsob mnohostrannej úpravy vzťahov tvoriacich predmet činnosti organizácie
- rozdiel v procese prijímania rozhodnutí – **konsenzom** (jednomyseľne) alebo **väčšinovým hlasovaním**

väčšinový model: UNIDO (*United Nations Organization for Industrial Development*), UNCTAD (*United Nations Conference on Trade and Development*), WTO (*World Trade Organization*) aj Európska únia

Konsenzuálny model

- výhody: jednoduchšie uvedenie do praxe
- nevýhody: obštrukcie, všeobecnosť rozhodnutia

Väčšinový model

- výhody: zjednodušené prijímanie rozhodnutí
- nevýhody: komplikácie v praxi a pri aplikácií

Nezáväzné odporúčania – predstavujú *soft law*: normy nie sú právne záväzné, ale štáty sú povzbudzované k ich dodržiavaniu a majú aj určitý vplyv na vnútroštátne zákonodarstvo – **význam pri tvorbe obyčaje**. Môžu stáť na začiatku ustálenej praxe, čo môže neskôr viesť k vytvoreniu presvedčenia o právnej záväznosti (*opinio iuris*).

- pre **zaistenie dodržiavania** právne záväzných aktov medzinárodných organizácií je potrebný mechanizmus ich kontroly a vynútenia
- systémy **dohľadu a kontroly fungujú trvale** a v závislosti od ich zistení môžu nasledovať **rôzne závery** (to je dané aj **rôznorodou povahou** a **právomocou** orgánov kontroly a dohľadu)
- jednoduché upozornenie porušiteľa na neplnenie jeho záväzkov vyplývajúcich z právnej úpravy alebo záväzného rozhodnutia organizácie
- uvalenie sankcií na porušiteľa konajúceho v rozpore s právnymi pravidlami (rôzne pokuty, obmedzenia práv vyplývajúcich z členstva v organizácií, embargá a pod.)
- Mimosúdna (administratívna) fáza
- Súdna (judiciálna) fáza

- mechanizmy dohľadu sú rozvinuté pri finančných medzinárodných organizáciách
- **mimosúdna fáza** môže zahŕňať predbežné vyšetrovanie, zmierovacie konanie, prijatie stanoviska či právne záväzného rozhodnutia (ako individuálneho právneho aktu)
- spadá do právomoci výkonného orgánu – napr. v EÚ je to Európska Komisia
- často sa riešený problém podarí vyriešiť v tejto fáze – dôjde k uloženiu a následnému vykonaniu sankcie, odstráneniu nedostatkov a napraveniu pochybení.

- **súdna fáza** pozostáva s písomnej a ústnej časti konania – predmetom je preskúmanie rozhodnutí
- súdny dohľad vykonávajú stále súdne orgány medzinárodnej organizácie
- nastupuje pri **pochybnostiach o legalite** (zákonnosti) **určitých konaní** alebo postupov buď **zo strany členských štátov** medzinárodnej organizácie alebo jej **jednotlivých orgánov**
- na rozdiel od mimosúdneho konania však sudy nemajú oprávnenie začať konanie *ex offo*
- určitý limit tohto spôsobu dohľadu nad plnením záväzkov zo zakladajúcich aktov organizácie
- súdny mechanizmus je zavedený v rámci *regionálnych integračných ekonomických zoskupení* ako napr. EÚ, ECOWAS, AEC, ECCAS, Andské spoločenstvo
- iné regionálne ekonomické integračné zoskupenia nedisponujú spravidla súdnym orgánom a mechanizmus kontroly sa obmedzuje na administratívnu fázu (napr. MERCOSUR, NAFTA a pod.)

- osobitosť WTO – *Dispute settlement body* vytvorený na základe *Dispute Settlement Understanding* – kvázisúdny model riešenia sporov
- na dodržiavanie pravidiel WTO dohliadajú samotný členovia.

Riešenie sporov v rámci medzinárodných organizácií

- spory sa môžu týkať rôznych právnych otázok: výklad a uplatňovanie pravidiel, uplatňovanie sankcií, zákonnosť právnych aktov organizácie a pod.
- v prípade sporu existuje záväzok *jus cogens* riešiť spor mierovou cestou – hlavne rokovaním, sprostredkovaním či konzultáciami
- **prevenčná funkcia** ako aj možnosť **riešenia sporu ak vznikol**
- rokovania a konzultácie predstavujú **najprirodzenejší, najdostupnejší** a preto aj **najviac rozšírený** prostriedok riešenia sporov samotnými sporovými stranami
- na rozdiel od formalizovaných administratívnych, arbitrážnych a súdnych prostriedkov sú **diskrétnejšie** a ich priebeh zostáva pod plnou kontrolou sporových strán bez účasti (spoluúčasti) tretej strany resp. osoby.
- orgánom povolaným na riešenie sporu môže byť aj najvyšší výkonný orgán – ak ide o spor medzi členskými štátmi – platí *nemo iudex in causa sua*

Riešenie sporov v rámci medzinárodných organizácií

- zriaďujú sa odborné orgány skladajúce sa z právnických a technických expertov
- zisťujú skutočné fakty a okolnosti sporu a pripravujú **nezáväzné odporúčania pre orgán oprávnený rozhodnúť o spore**.
- napr. vyšetrovací výbor EFTA, ad hoc tribunál CARICOM, panely expertov a špecialistov MERCOSUR
- **arbitrážne orgány** – poskytujú kvalifikovanú analýzu vzniknutého sporu, v dôsledku čoho sa skracuje prípravná fáza konania, pri-čom dostatočne flexibilná procedúra konania nevylučuje dosiahnutie kompromisného riešenia aj bez potreby finálneho rozhodnutia zo strany výkonného orgánu organizácie
- arbitrážny tribunál sa zostavuje *ad hoc* – pre vyriešenie **konkrétneho sporu**
- arbitrážne nálezy **prijímané väčšinou hlasov arbitrážneho tribunálu sú konečné a pre sporové strany záväzné** – právomoc arbitráže je daná konsenzom sporových strán, ktoré sa **zaväzujú podvoliť sa rozhodnutiu**

- medzinárodné súdy, existenciu ktorých predpokladajú zakladajúce akty viacerých z nich.
- Medzi najznámejšie patrí Súdny dvor Európskej únie, Súdny dvor Andskej skupiny, Súdny dvor Afrického ekonomického spoločenstva (AEC), Tribunál Ekonomického spoločenstva západoafrických štátov (ECOWAS), Súdny dvor Ekonomického spoločenstva stredoafrických štátov (ECCAS), Súdny dvor Spoločného trhu pre východnú a južnú Afriku (COMESA) a. i.
- na špecializované súdy pri medzinárodných ekonomických organizáciách sa sporové strany obracajú spravidla po vyčerpaní iných spôsobov riešenia
- príklon medzinárodných ekonomických organizácií k menej formalizovaným a flexibilnejším spôsobom riešenia sporov (konzultácie, rokovanie, sprostredkovanie, dobré služby a pod.) na úkor viac formalizovaných administratívnych a súdnych prostriedkov.
- Ak sporové strany riešia spor pred najvyššími výkonnými orgánmi medzinárodných ekonomických organizácií

Sankcie medzinárodných ekonomických organizácií

- predstavujú *ultima ratio* pri riešení porušenia pravidiel zo strany štátu
- sankcie medzinárodných organizácií majú centralizovanú podobu, ktorá im dodáva väčšiu politickú a morálnu závažnosť a vytvára väčší tlak na porušiteľa
- sú prijímané rozhodnutiami kolektívnych orgánov, musia byť riadne zdôvodnené a aplikované len vtedy, keď o protiprávnom chovaní členského štátu nie sú absolútne žiadne pochybnosti – vplyv *rule of law*
- odlišujú sa od individuálnych sankcií štátov, ktoré môžu byť prijímané z politicky motivovaných dôvodov, pričom splnenie podmienok ich uplatnenia nepodliehajú kolektívnemu posúdeniu, ako je tomu v prípade sankcií ukladaných medzinárodnými organizáciami – ledaže sú predmetom súdneho konania.

Sankcie medzinárodných ekonomických organizácií

- ak sankčná právomoc nie je daná explicitne – použije sa koncepcia *implied powers*
- možné sankcie: pozastavenie práv vyplývajúcich z členstva, finančné postihy (pokuty, odmietnutie úverovania a pod.), prerušenie stykov s nečlenskými štátmi (napr. Falklandská kríza)

Sankcie medzinárodných ekonomických organizácií

- ak sankčná právomoc nie je daná explicitne – použije sa koncepcia *implied powers*
- možné sankcie: pozastavenie práv vyplývajúcich z členstva, finančné postihy (pokuty, odmietnutie úverovania a pod.), prerušenie stykov s nečlenskými štátmi (napr. Falklandská kríza)

Ďakujem za pozornosť

O týždeň:

JUDr. Benko - Úloha a podiel medzinárodného verejného práva na vzniku a fungovaní EÚ